

*До спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.236.009
в Інституті держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України
(01001, м. Київ,
вул. Трьохсвятительська, 4)*

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Гуржій Анни Валеріївни на дисертацію Барбула Павла Олексійовича
на тему «Правове забезпечення організаційно-функціональної структури
Міністерства оборони України», подану на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Необхідність забезпечення національної безпеки нашої держави є одним з ключових завдань з перших днів незалежності України. Наявний зараз високий рівень існуючих на потенційних воєнних загрозах національній безпеці України спонукає до зміцнення обороноздатності держави. Саме оборонна сфера стає однією з найважливіших складових забезпечення необхідних умов життєдіяльності і розвитку суспільства.

Існуючі проблеми в сфері оборони не можуть бути вирішені без удосконалення державного управління цією сферою Міністерством оборони України. Щоб вчасно та повною мірою реагувати на виклики та загрози у цій сфері, має постійно вдосконалюватися організаційно-функціональна структура Міністерства оборони України. Необхідність реформування сфери оборони загалом та Міністерства оборони України зокрема визначена на державному рівні у Воєнній доктрині України (2015 р.), Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України (2016 р.), Стратегічному оборонному бюлетені України (2016 р).

Проблеми організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України мають вирішуватися, базуючись на результатах досліджень відповідних питань науковцями. Результати таких досліджень повинні

використовуватися в ході удосконалення правового забезпечення організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України.

Огляд наукової літератури свідчить, що дослідження даного питання залишається неповним, що зумовлює науковий інтерес до цієї тематики та її системний аналіз. Так, мають місце суперечності та неточності у визначенні завдань, функцій, повноважень, організаційної структури Міністерства оборони України. Саме адміністративно-правова наука має відігравати важливу роль у процесі реформування Міністерства оборони України, створюючи теоретичне підґрунтя тих змін, яких потребує це міністерство.

З урахуванням викладеного здійснене П.О. Барбулом дисертаційне дослідження є своєчасним та актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений раціональною, логічною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Структура дисертації визначається предметом, метою та завданнями дослідження. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку А.

Метою дисертаційного дослідження є поглиблення теоретичних засад правового забезпечення організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України та обґрунтування пропозицій і рекомендацій щодо їх вдосконалення, а також підготовка пропозицій змін до законодавства України у зв'язку з проведенням оборонної реформи. Досягненню поставленої мети сприяло виконання вірно визначених завдань.

Дисертантом використані філософсько-світоглядні, загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Вони забезпечили здійснення об'єктивного дослідження теми дисертації.

На основі аналізу значного кола наукових джерел дисертант визначив ті аспекти досліджуваної проблеми, які вже були предметом наукового

аналізу, а також ті, які ще залишаються поза науковою увагою. Автор не лише зазначає наявні наукові позиції, а й глибоко їх аналізує, обґрунтовано погоджується з певними положеннями або ж переконливо заперечує окремі з них.

Проведене П.О. Барбулом дослідження та одержані ним висновки, пропозиції та рекомендації видаються достатньо достовірними й науково обґрунтованими. Об'єкт та предмет дослідження відповідає змісту дисертації.

Положення дисертації можуть бути використані: в науково-дослідній сфері – в подальших наукових дослідженнях загальних і спеціальних питань, пов'язаних з правовим забезпеченням організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України, під час написання підручників, навчальних посібників, довідкової та методичної літератури, монографій з цих питань; в навчальному процесі – для викладання навчальних дисциплін адміністративно-правового спрямування; в правотворчій діяльності – під час розробки та вдосконалення правового забезпечення організації оборони держави; в правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики виконання завдань, реалізації функцій та повноважень Міністерства оборони України.

Тобто, обґрунтованість і достовірність одержаних результатів підтверджується застосуванням сучасних підходів та методів наукових досліджень, опрацюванням значної кількості наукових джерел, методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження, практичною значущістю результатів дослідження, які можуть бути використані у різних галузях суспільної діяльності.

Ознайомлення з дисертаційним дослідженням дозволяє констатувати, що основні положення і висновки, які виносяться автором на захист, містять наукову новизну. Висновки та пропозиції, зроблені дисертантом, заслуговують на високу оцінку.

Слід відмітити підхід автора до висвітлення особливостей організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України не лише через дослідження її складових, а й з урахуванням зовнішніх чинників (факторів), що мають на неї вплив. Також підтримуємо висновок автора, що основними чинниками, які впливають на особливості організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України є сфера, якою здійснюється державне управління; місце Міністерства оборони України в системі суб'єктів, які здійснюють управління сферою оборони; рівень органів виконавчої влади, на якому перебуває Міністерство оборони України (центральний); міжнародна ситуація; фінансово-економічні можливості держави; мирний час, особливий період чи умови війни.

Не можна залишити без уваги запропоноване дисертантом співвідношення понять «державне управління в сфері оборони», «управління обороною», «воєнне управління», «військове управління», «управління Збройними Силами України», «керування військами».

Обґрунтованою є пропозиція автора відносити до основних функцій Міністерства оборони України – забезпечення формування та реалізації державної політики у визначеній сфері управління; координацію діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування з підготовки держави до оборони, до спеціальних функцій – здійснення військово-політичного та адміністративного керівництва Збройними Силами України, до допоміжних функцій – організацію і проведення воєнно-наукових досліджень, розвиток військової освіти та міжнародне співробітництво.

З посиланням на законодавство та наукову літературу автор послідовно виклав свої пропозиції щодо удосконалення розуміння завдань, функцій та повноважень як елементів функціональної структури Міністерства оборони України, що визначають вибір його організаційної структури. Аргументованим є обґрунтування того, що правовий статус органу військового управління є невід'ємним від статусу Міністерства оборони України.

В дисертації дістало подальшого розвитку обґрунтування необхідності розмежування повноважень Міністерства оборони України та Генерального Штабу Збройних Сил України.

В дисертаційній роботі виправдано зроблено наголос на потребі та практичному значенні реформування організаційної структури Міністерства оборони України, яка відповідатиме його функціям та забезпечуватиме їх виконання, шляхом створення таких структурних підрозділів як директори. Зроблені автором пропозиції є досить перспективними та мають як теоретичне, так і практичне значення.

Привертає увагу ретельно проведене дисертантом дослідження вітчизняного законодавства, що дало підстави для формулювання слушних пропозицій щодо удосконалення правового забезпечення організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України. В Законі України «Про правовий режим воєнного стану» запропоновано визначити особливості реалізації повноважень Міністерства оборони України в умовах воєнного стану; в Положенні про Міністерство оборони України, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України в редакції від 19 жовтня 2016 р. № 730 (зі змінами), усунути внутрішнє дублювання повноважень Міністерства оборони України; в Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 103-р (зі змінами) закріпити обов'язковість реформування організаційної структури Міністерства оборони України. Слушною є аргументація нормативно-правового закріплення обмеження призначення на політичні посади у Міністерстві оборони України колишніх військовослужбовців.

Рецензована праця містить низку й інших теоретично обґрунтованих і важливих для науки й практики нових положень, що стосуються правового забезпечення організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України.

Повнота викладу наукових положень у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Результати наукового дослідження П.О. Барбула з необхідною повнотою викладені в опублікованих ним працях. Вони також апробовані у наукових доповідях та повідомленнях на науково-практичних конференціях та круглому столі, тези яких опубліковані.

Основні положення дисертаційної праці, її теоретичні й практичні висновки, пропозиції й рекомендації викладені в дев'яти наукових публікаціях, з яких: 4 статті – опубліковані у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук; 1 стаття – у періодичному науковому виданні держави, яка входить до ОЕСР та/або ЄС; 4 – тези доповідей, опублікованих за результатами 3 міжнародних науково-практичних конференцій та 1 круглого столу.

Дотримання академічної доброчесності. Оцінювання тексту дисертації та її результатів дає підстави стверджувати, що дисертантом було дотримано загальновизнані стандарти та вимоги академічної доброчесності. Посилання на наукову літературу та нормативно-правові акти оформлені належним чином. Ознаки академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації відсутні.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію П.О. Барбула, звернемо увагу на дискусійні питання, які мають місце у його науковій праці, що характерно для будь-якої наукової роботи.

1. Досліджуючи Міністерство оборони України у системі суб'єктів, які наділені повноваженнями у сфері оборони України (підрозділ 1.2), автор виправдано зупинився на питанні повноважень Кабінету Міністрів України у сфері національної безпеки та оборони. В контексті цього, на нашу думку, в дисертації також варто було б звернути увагу на повноваження Департаменту з питань безпеки, оборони, діяльності органів юстиції та запобігання корупції Секретаріату Кабінету Міністрів України як постійно діючого органу, що забезпечує діяльність Уряду.

2. Підтримуємо підхід дисертанта, що з метою дослідження особливостей організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України варто розглянути як змінювалося адміністративно-правове регулювання завдань цього міністерства. В підрозділі 2.1 дисертаційного дослідження автор розглядає зміну адміністративно-правового регулювання завдань Міністерства оборони України за період з 1991 року до теперішнього часу (стор. 80). Але, на нашу думку, можна було б звернутися і до більш ранніх історичних періодів адміністративно-правового регулювання завдань цього міністерства.

3. Дисертант у підрозділі 1.3 на стор. 59 поділяє наукову думку, що «з метою найбільш повної реалізації можливостей організаційних структур необхідно намагатися максимально забезпечити їх стабільність». Одночасно у підрозділі 3.3, розглядаючи питання правового забезпечення реформування організаційної структури Міністерства оборони України в сучасних умовах, дисертант поділяє підхід до реформування організаційної структури міністерств шляхом створення нових структурних підрозділів – директоратів. Вважаємо, що співвідношення цих двох позицій дисертанта потребує додаткового пояснення.

4. На стор. 121 дисертації йдеться про те, що автор вважає дещо надуманим необхідність звуження кола повноважень державного секретаря Міністерства оборони України (порівняно з іншими міністерствами), що має місце в ч. 6 ст. 10 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади». Однак він не пояснює, чому в Законі України «Про центральні органи виконавчої влади» був обраний саме такий підхід до повноважень державного секретаря Міністерства оборони України, а лише обмежується посиланням на специфіку діяльності цього міністерства (стор. 120).

Разом з цим, вказані зауваження мають у своїй більшості уточнюючий або дискусійний характер та не впливають на загальний позитивний висновок про теоретичну складову та наукову новизну дисертації. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність та актуальність

теми дисертації. Дисертант П.О. Барбул володіє достатніми теоретичними знаннями, що дозволяє вдало розв'язувати дискусійні питання. Дисертаційна робота носить самостійний і творчий характер, має наукову та практичну цінність.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Проведений аналіз дисертаційної роботи дає можливість зробити висновок про те, що це завершене самостійне наукове дослідження, яке вирішує конкретне наукове завдання, має істотне значення для розвитку науки адміністративного права, для правотворчої діяльності та практики правозастосування.

Дисертація за темою «Правове забезпечення організаційно-функціональної структури Міністерства оборони України» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167 (зі змінами), вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), а її автор Барбул Павло Олексійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Київського національного торговельно-економічного університету кандидат юридичних наук, доцент

А.В. ГУРЖІЙ

Підпис	Ідентифікаційний номер	засвідчую
<i>А.В. Гуржій</i>	02.03.2021	<i>В.С. Педченко</i>
Начальник відділу кадрів		